แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านขาม

อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการฉบับที่ 100/2566
กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะไฟ อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ UNEP โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment. Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 และสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของ เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภูได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู
กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-2
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่ดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่ดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1
คณะผู้จัดทำ	9-1
ภาคผนวก	10-1

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุดรธานี (ปี 2536-2565) 2-3
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-6
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2566 2-9
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2566 2-10
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-13
3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-5
5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน 5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 6-2
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571 7-6
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน 7-8
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภูแผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571) 7-9

สารบัญรูป

รูปที่ **หน้า**

1-1 ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล 1-4
2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-1
2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู 2-4
2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-8
2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-10
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 2-12
3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 3-6
4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 4-3
4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 4-5
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 6-7
7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู 7-5

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (B i o – Circular Economy : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1.1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“สุขภาพดีถ้วนหน้า พัฒนาการเรียนรู้เชิดชูวัฒนธรรม นำพาเศรษฐกิจ ชีวิตปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม,2566)

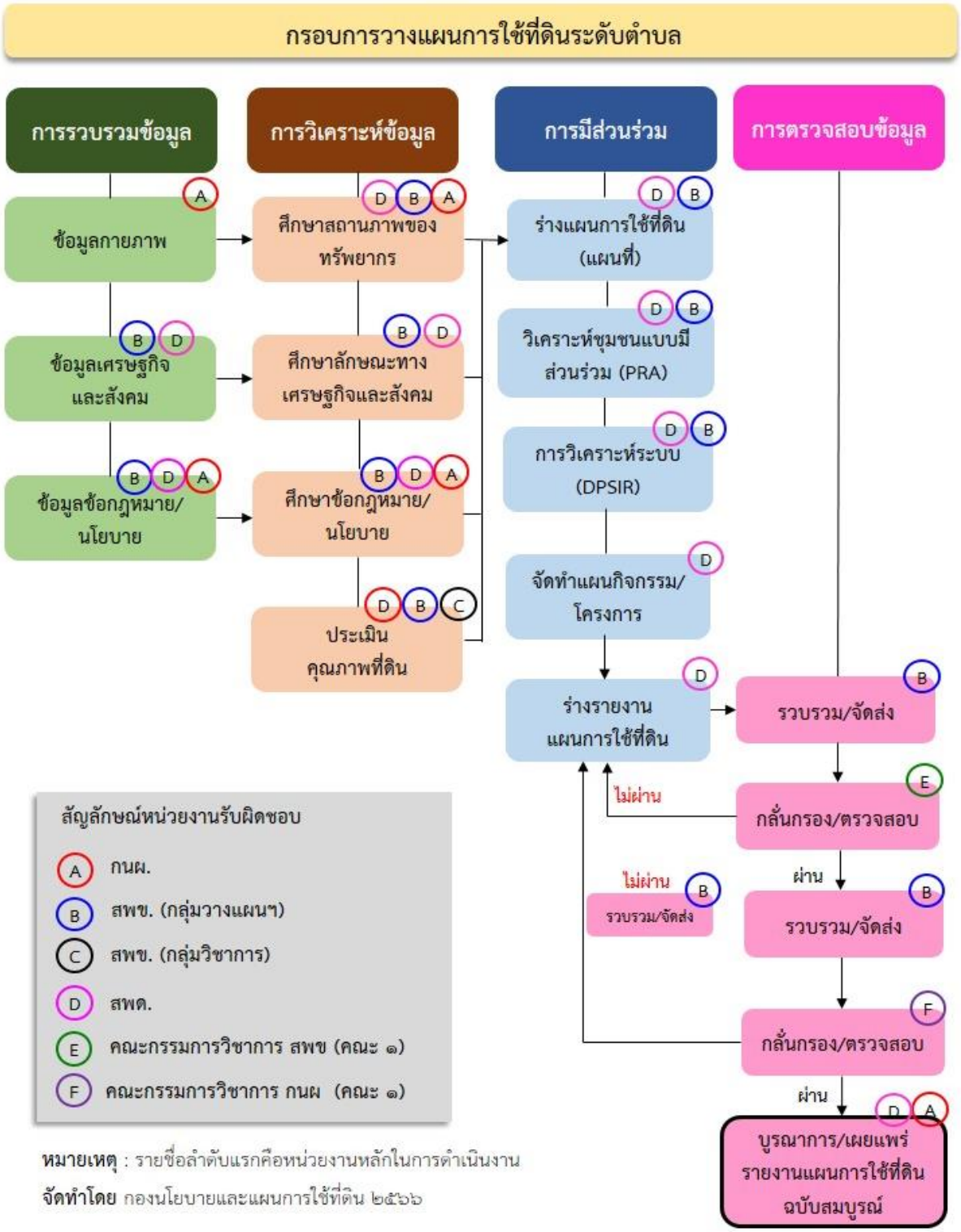

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2
ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองหนองบัวลำภู มีพื้นที่ประมาณ 69 ตารางกิโลเมตร หรือ 42,897 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลนามะเฟือง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโนนหวาย ตำบลอูบมุง อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านพร้าว ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

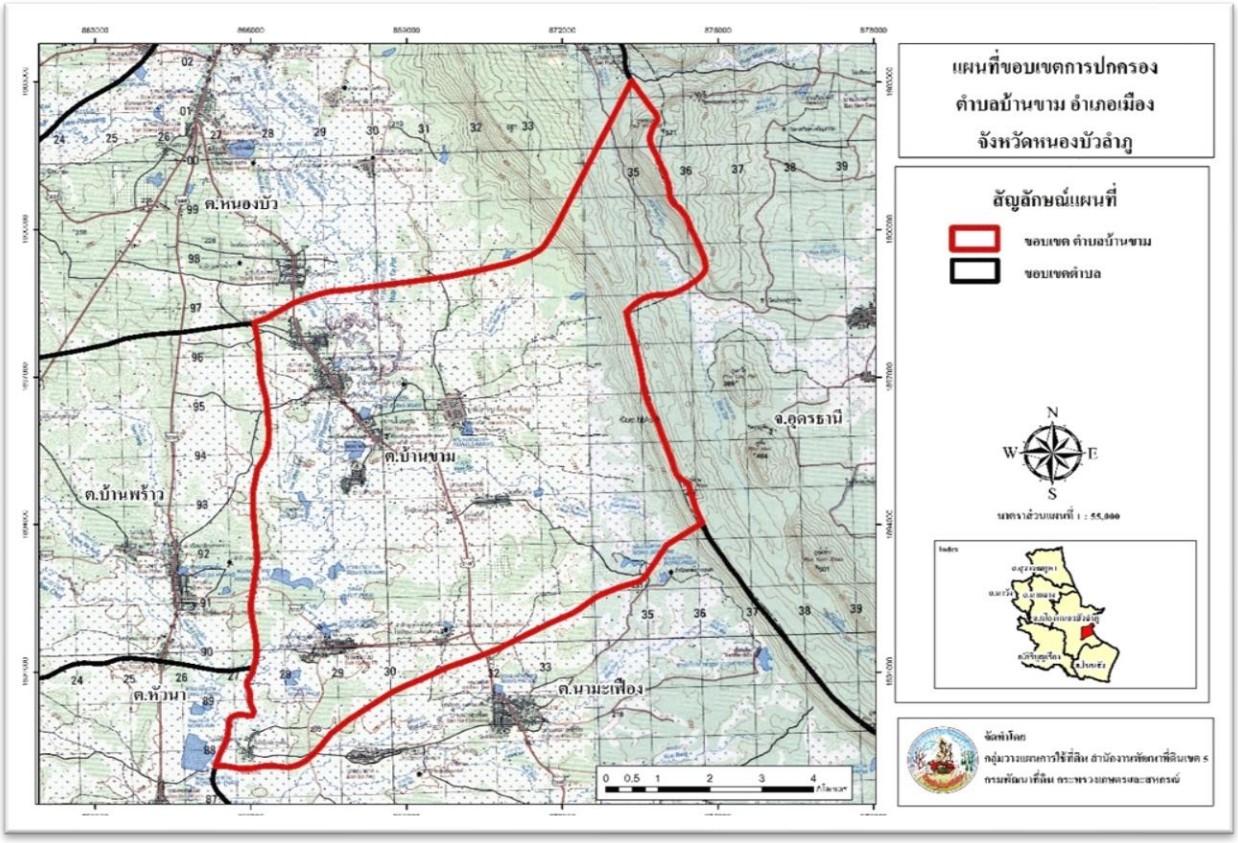

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านขาม	หมู่ที่ 8 บ้านโคกกุง
หมู่ที่ 2 บ้านธาตุหาญเทาว์	หมู่ที่ 9 บ้านโนนหวาย
หมู่ที่ 3 บ้านโนนคูณ	หมู่ที่ 10 บ้านศรีมงคล
หมู่ที่ 4 บ้านหิน	หมู่ที่ 11 บ้านข้องโป้
หมู่ที่ 5 บ้านข้องโป้	หมู่ที่ 12 บ้านโคกกุงใต้
หมู่ที่ 6 บ้านค้อ	หมู่ที่ 13 บ้านธาตุใหม่พัฒนา
หมู่ที่ 7 บ้านดอนนาดี	หมู่ที่ 14 บ้านขามใหม่

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชันทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ภูพานทอง เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำชีและบางส่วนของลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น หนองนาใหญ่ หนองบุ่งเวียน หนองฝายบ้าน หนองระนาม หนองสะแบง หนองโสกลาน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.8 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.1 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,452.3 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 130 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 288.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 22 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัด อุดรธานี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำ

อ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคมช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุดรธานี[/1] (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ	ปริมาณฝนใช้การ[/2]
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	16.6	30.4	23.0	66.0	5.3	2.2	60.1	5.3
ก.พ.	18.6	32.6	25.2	63.0	25.7	3.2	61.9	24.6
มี.ค.	22.0	35.1	28.1	62.0	48.2	6.0	80.9	44.5
เม.ย.	24.4	36.4	29.8	64.0	77.7	8.2	85.8	68.0
พ.ค.	25.0	34.9	29.1	74.0	195.9	17.2	84.9	134.5
มิ.ย.	25.2	33.7	28.8	78.0	216.9	19.4	79.2	141.6
ก.ค.	25.0	32.8	28.3	79.0	223.6	20.8	80.3	143.6
ส.ค.	24.7	32.4	27.9	81.0	288.3	22.0	77.2	153.8
ก.ย.	24.3	32.2	27.7	82.0	251.3	18.1	69.6	150.1
ต.ค.	23.0	32.1	27.2	75.0	95.5	8.6	69.1	80.9
พ.ย.	20.2	31.6	25.5	70.0	18.6	3.0	63.3	18.0
ธ.ค.	16.7	29.6	22.9	67.0	5.3	1.0	63.6	5.3
เฉลี่ย	**22.1**	**32.8**	**27.0**	**71.8**	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	**1,452.3**	**129.7**	**875.9**	**970.2**

หมายเหตุ : [/1] เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

[/2] จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

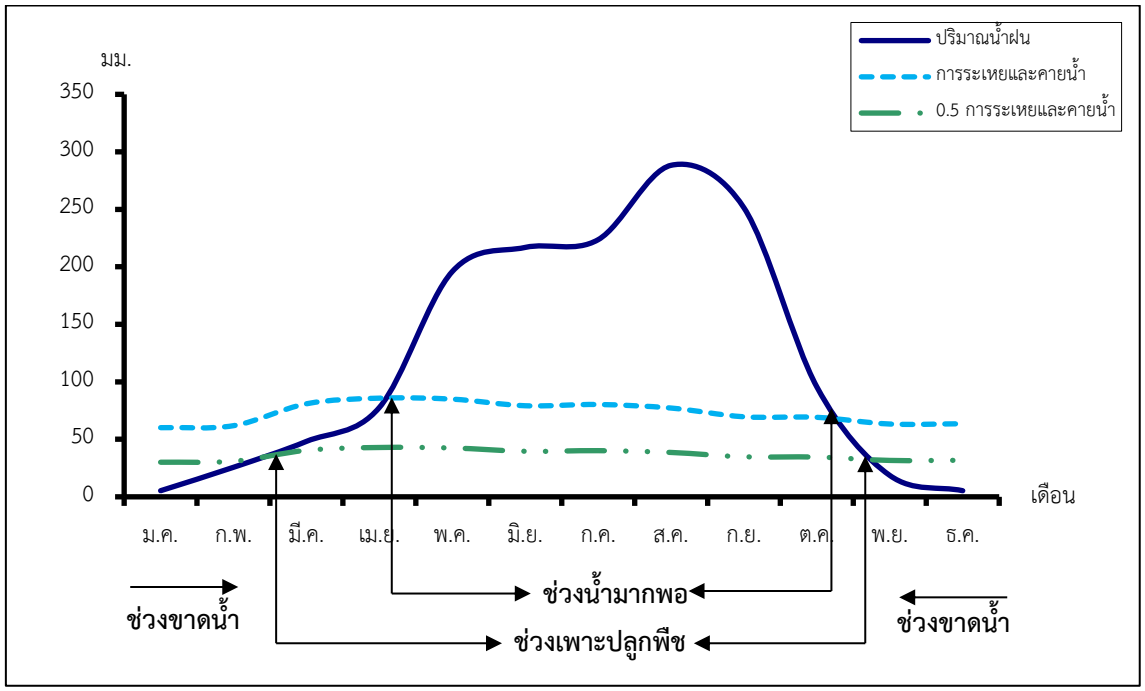

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 12 เดือน เพราสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,621 ไร่ หรือร้อยละ 6.12 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 27,618 ไร่ หรือร้อยละ 64.37 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม มีเนื้อที่ 53 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 19,280 ไร่ หรือร้อยละ 44.94 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพดนาร้าง

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 6,634 ไร่ หรือร้อยละ 15.47 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 1,428 ไร่ หรือร้อยละ 3.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน สัก ไม้ยืนต้นผสม

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 134 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะขาม กล้วย มะม่วง ลำไย มะพร้าว

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 9,199 ไร่ หรือร้อยละ 21.45 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,699 ไร่ หรือร้อยละ 3.96 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,760 ไร่ หรือร้อยละ 4.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ที่หินโผล่ พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	**พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง**	**2,621**	**6.12**
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,723	4.02
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	559	1.30
U405	ถนน	119	0.28
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	192	0.45
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	28	0.07
A	**พื้นที่เกษตรกรรม**	**27,618**	**64.37**
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	53	0.12
A100	นาร้าง	6	0.01
A101	นาข้าว	19,261	44.90
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	13	0.03
A202	ข้าวโพด	466	1.09
A203	อ้อย	5,810	13.54
A204	มันสำปะหลัง	358	0.84
A301	ไม้ยืนต้นผสม	18	0.04
A302	ยางพารา	655	1.53
A303	ปาล์มน้ำมัน	268	0.63
A304	ยูคาลิปตัส	464	1.08
A305	สัก	23	0.05
A401	ไม้ผลผสม	60	0.14
A405	มะพร้าว	4	0.01
A407	มะม่วง	14	0.03
A411	กล้วย	19	0.04
A412	มะขาม	31	0.07

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A413	ลำไย	6	0.01
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	29	0.07
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	33	0.08
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,963	4.58
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	7,236	16.87
M	**พื้นที่เบ็ดเตล็ด**	**1,760**	**4.10**
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	135	0.31
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,380	3.22
M201	พื้นที่ลุ่ม	195	0.45
M403	ที่หินโผล่	38	0.09
M405	พื้นที่ถม	12	0.03
W	**พื้นที่แหล่งน้ำ**	**1,699**	**3.96**
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	917	2.14
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	288	0.67
W201	อ่างเก็บน้ำ	53	0.12
W202	บ่อน้ำในไร่นา	369	0.86
W203	คลองชลประทาน	72	0.17
	ผลรวมทั้งหมด	**42,897**	**100.00**

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์การใช้สภาพดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

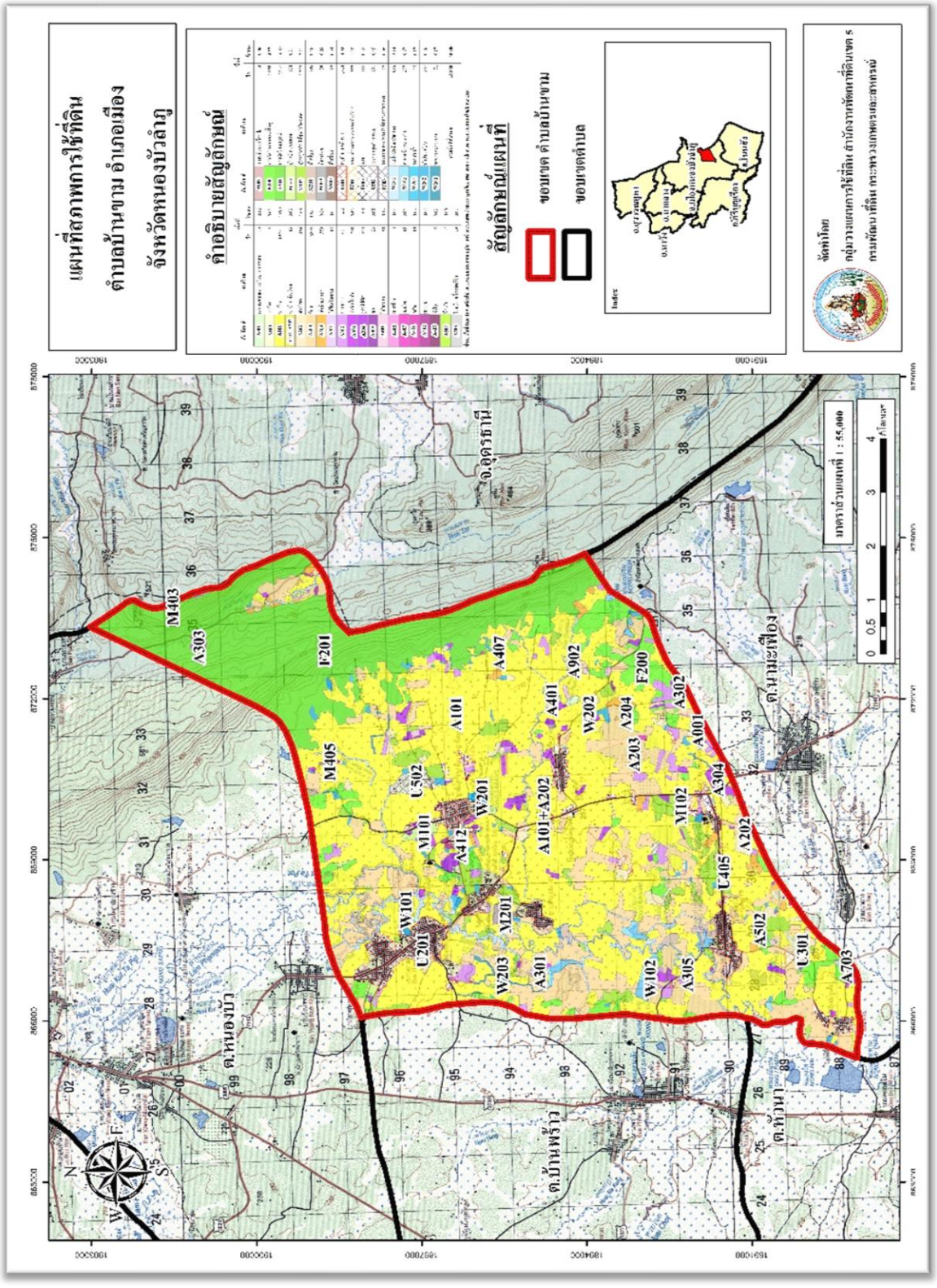

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านขาม มีประชากรรวม 9,666 คน แยกเป็นชาย 4,792 คน เป็นหญิง 4,874 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 140.83 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,015 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,949 ครัวเรือน หรือร้อยละ 64.64 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,066 ครัวเรือน หรือร้อยละ 35.36 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และรูปที่ 2.4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภูจังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านขาม	**3,015**	**4,792**	**4,874**	**9,666**
หมู่ที่ 1 ขาม	195	319	304	623
หมู่ที่ 2 ธาตุหาญเทาว์	224	370	370	740
หมู่ที่ 3 โนนคูณ	161	242	214	456
หมู่ที่ 4 หิน	200	315	351	666
หมู่ที่ 5 ข้องโป้	244	432	399	831
หมู่ที่ 6 ค้อ	115	217	206	423
หมู่ที่ 7 ดอนนาดี	289	422	441	863
หมู่ที่ 8 โคกกุง	274	478	441	919
หมู่ที่ 9 โนนหวาย	144	210	213	423
หมู่ที่ 10 ศรีมงคล	196	336	369	705
หมู่ที่ 11 ข้องโป้	222	343	360	703
หมู่ที่ 12 โคกกุงใต้	272	349	368	717
หมู่ที่ 13 ธาตุใหม่พัฒนา	260	424	462	886
หมู่ที่ 14 ขามใหม่	219	335	376	711

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด[1)]	**3,015**	**100.00**
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร[2)]	1,949	64.64
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียน	1,066	35.36

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)
2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

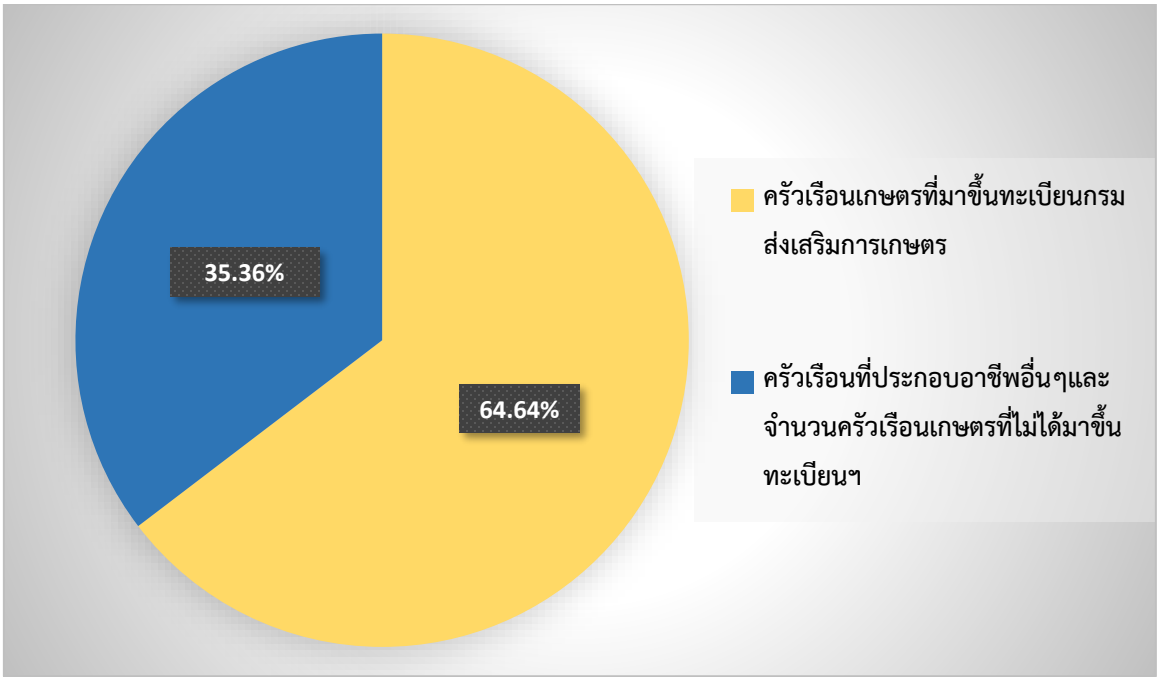

รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลบ้านขาม มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,015 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 14.23 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลบ้านขามส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลบ้านขามประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการทำนา ปลูกพืชไร่ และไม้ยืนต้น นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย ค้าขาย รับจ้างทั่วไป

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลบ้านขามครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 1,949 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 261,900 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 81,010 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 157,356 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 48,673 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 104,544 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 32,337 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-4

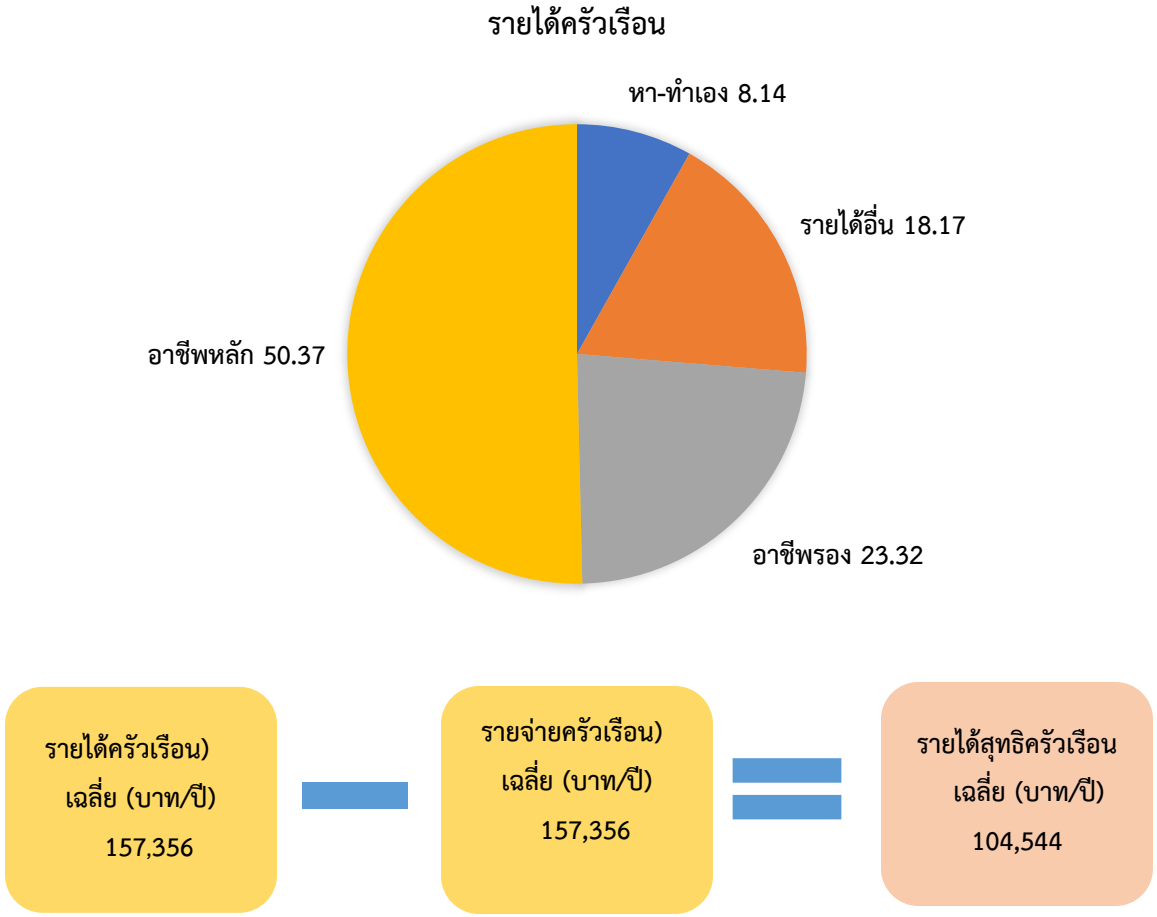

รูปที่ 2.5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2565

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลบ้านขาม	**131,903**	**61,062**	**47,618**	**21,317**	**261,900**	**81,010**	**157,356**	**48,673**
หมู่ที่ 01 บ้าน ขาม	146,310	65,083	77,041	27,966	316,400	104,032	108,607	35,710
หมู่ที่ 02 บ้าน ธาตุหาญเทาว์	129,507	33,201	23,092	11,145	196,945	66,853	197,114	66,910
หมู่ที่ 03 บ้าน โนนคูณ	224,556	115,677	69,463	49,750	459,445	128,217	299,333	83,535
หมู่ที่ 04 บ้าน หิน	101,527	46,400	45,363	19,048	212,338	62,698	84,887	25,065
หมู่ที่ 05 บ้าน ข้องโป้	136,036	47,611	41,106	10,594	235,347	77,993	184,635	61,187
หมู่ที่ 06 บ้าน ค้อ	166,111	19,091	27,240	22,960	235,402	61,328	85,313	22,226
หมู่ที่ 07 บ้าน ดอนนาดี	64,740	43,523	91,671	19,037	218,971	74,996	107,718	36,892
หมู่ที่ 08 บ้าน โคกกุง	106,328	33,978	68,075	16,278	224,658	61,927	70,942	19,555
หมู่ที่ 09 บ้าน โนนหวาย	81,318	35,356	28,530	15,699	160,902	57,465	139,209	49,718
หมู่ที่ 10 บ้าน ศรีมงคล	168,508	212,594	32,097	12,641	425,840	94,924	471,123	105,018
หมู่ที่ 11 บ้าน ข้องโป้	175,207	52,140	45,907	22,032	295,287	119,573	123,103	49,849
หมู่ที่ 12 บ้าน โคกกุงใต้	64,614	76,896	49,235	42,143	232,888	82,922	143,239	51,002
หมู่ที่ 13 บ้าน ธาตุใหม่พัฒนา	197,529	50,954	33,919	23,346	305,747	86,311	118,377	33,418
หมู่ที่ 14 บ้าน ขามใหม่	128,077	33,536	18,044	10,712	190,369	60,588	132,130	42,053

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3
สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 4,312 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

(1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 2,689 ไร่
(2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 479 ไร่
(3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 412 ไร่
(4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2A เนื้อที่ 958 ไร่
(5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,298 ไร่
(6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3A เนื้อที่ 172 ไร่
(7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 26 ไร่
(8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 770 ไร่

(9) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 855 ไร่
(10) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 445 ไร่
(11) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5A เนื้อที่ 945 ไร่
(12) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 33,848 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลบ้านขาม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) 1,452.3 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านขาม มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ลำพะเนียง หนองนาใหญ่ หนองบุ่งเวียน หนองฝายบ้านหนองระนาม หนองสะแบง หนองโสกลาน ห้วยกุดแห่ ห้วยขามเฒ่า ห้วยนา ห้วยผักหนาม ห้วยยางคำ และห้วยวังแดง

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบ้านขาม มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 32 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 16 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cpa-clA ชุดดินชุมแพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,570 ไร่ หรือร้อยละ 19.98 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cpa-fl-lA ดินชุมแพที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,690 ไร่ หรือร้อยละ 6.27 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Lah-slA ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 235 ไร่ หรือร้อยละ 0.55 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 13 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slA/csub ดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 771 ไร่ หรือร้อยละ 1.80 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slB/csub ดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 4,209 ไร่ หรือร้อยละ 9.81 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb-slA ดินเขมราฐที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 912 ไร่ หรือร้อยละ 2.13 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb-slB ดินเขมราฐที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,316 ไร่ หรือร้อยละ 7.73 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-hb,col-slB/csub ดินเขมราฐที่มีความอิ่มตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 4,278 ไร่ หรือร้อยละ 9.97 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Nbd-slB ชุดดินหนองบัวแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,214 ไร่ หรือร้อยละ 5.16 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Nu-lsB ชุดดินนาคู มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,757 ไร่ หรือร้อยละ 11.09 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 251 ไร่ หรือร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB/csub ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 707 ไร่ หรือร้อยละ 1.65 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB/d3c ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 384 ไร่ หรือร้อยละ 0.89 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Pu-mw,fl-slB/csub ดินภูพานที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ ดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 1,497 ไร่ หรือร้อยละ 3.49 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 2,050 ไร่ หรือร้อยละ 4.78 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน Wk-slD-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโผล่ มีเนื้อที่ 19 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 6,037 ไร่ หรือร้อยละ 14.07 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 4,283 ไร่ หรือร้อยละ 9.98 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินหนองบัวแดง (Nbd) หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินภูพานกับที่ดินหินพื้นโผล่ (Pu-RC) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียวกับที่ดินหินพื้นโผล่ (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง		ไร่	ร้อยละ
Cpa-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	8,570	19.98
Cpa-fl-lA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-6.5	<2	2,690	6.27
Kmr-col-slA/csub	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	771	1.80
Kmr-col-slB/csub	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	4,209	9.81
Kmr-hb,col-slB/csub	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	4,278	9.97
Kmr-hb-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	912	2.13
Kmr-hb-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	3,316	7.73
Lah-slA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	235	0.55
Nbd-slB	2-5	0-50	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	5.0-5.5	<2	2,214	5.16
Nu-lsB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	4,757	11.09
Pu-mw,fl-slB/csub	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	1,497	3.49
Pu-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	251	0.59
Pu-slB/csub	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	707	1.65
Pu-slB/d3c	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	384	0.89
Pu-slB-RC	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	2,050	4.78
Wk-slD-RC	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	19	0.04
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	6,037	14.07
รวมทั้งหมด										**42,897**	**100.00**

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

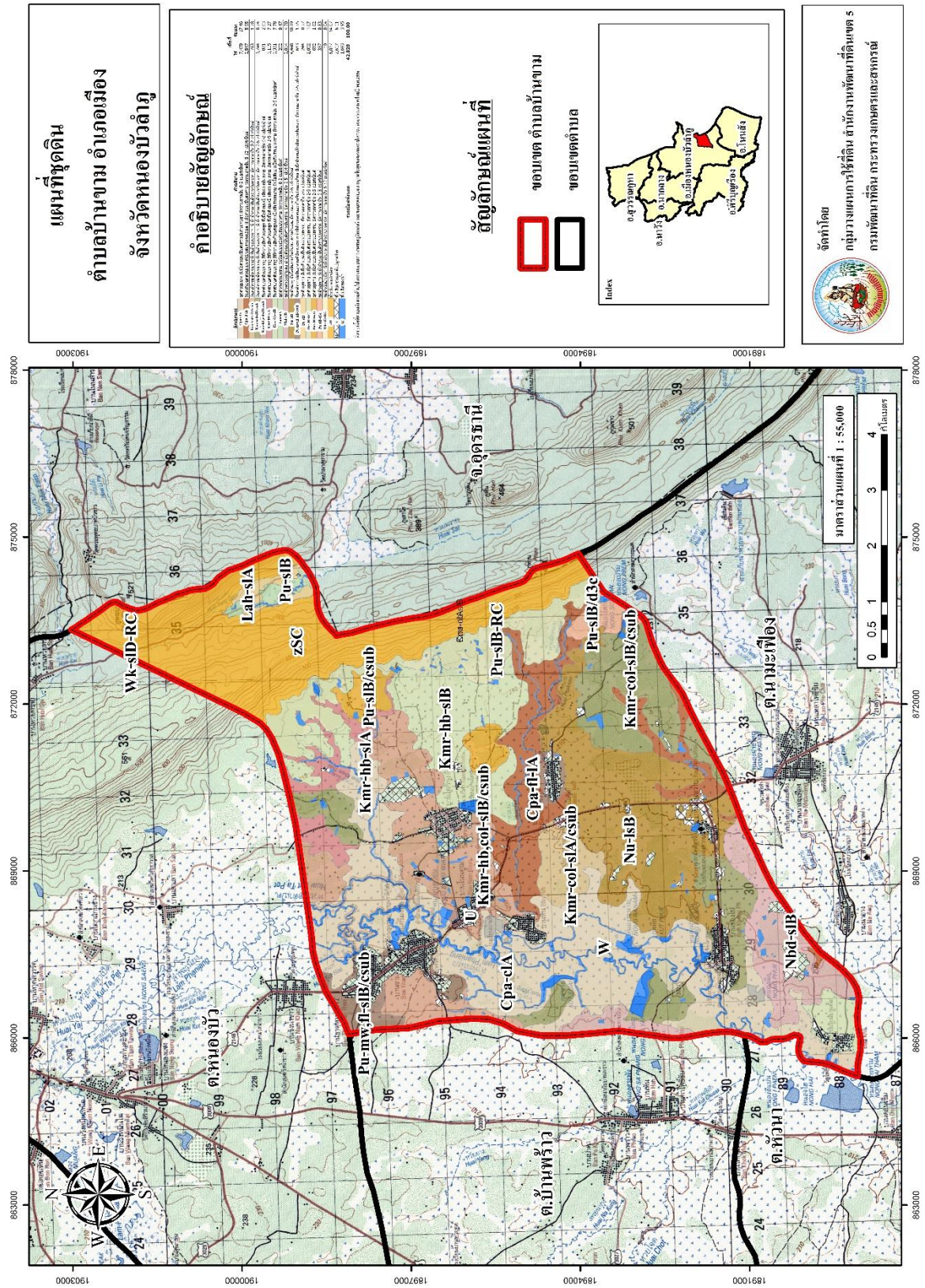

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 4
กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
(Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 18 ก.ค. 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านขาม คือ

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

3) ผลผลิตตกต่ำ

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านขาม มีความต้องการ 3 ประการ คือ

1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน

2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

3) ปรับรูปที่ดิน และเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายระเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

1.1) ดินเสื่อมโทรม

1.2) น้ำขาดแคลน

1.3) ราคาผลผลิตตกต่ำ/ราคาปัจจัยการผลิตสูง

1.4) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมากาศ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

2.2) จัดหาแหล่งน้ำ

2.3) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

2.4) แก้ไขปัญหาราคาผลผลิต/ปัจจัยการผลิต

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 3 ประการ คือ

3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ

3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค

3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

3.3) ราคาผลผลิตตกต่ำ/ปัจจัยการผลิตราคาสูง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน

4.1) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง

4.2) รายได้น้อย หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น

4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

<u>พื้นที่ลาดชัน</u>

5.1) ปลูกหญ้าแฝกแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

<u>พื้นที่ราบ</u>

5.2) สร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร/อุปโภค/บริโภค

5.3) ขุดลองลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ

5.4) จัดรูปแปลงนา

5.5) บ่อน้ำในไร่นา

5.6) การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

5.7) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

5.8) ส่งเสริมการทำการเกษตรด้วยสารอินทรีย์ชีวภาพ

อนาคต

(1) โครงการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โครงการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขินและระบบน้ำประปาในชุมชน แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2) โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน เรื่อง การจัดการดินทรายจัดดินเหนียว

(4) โครงการส่งเสริมอาชีพหลังฤดูทำนา

(7) โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืช

(8) สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการวางแผนตลาดรองรับสินค้าในชุมชน

(9) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 เขตทำนาลุ่มและนาดอน

เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในพื้นที่ลุ่มช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมและจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ส่วนข้าวนาปีในบริเวณที่ดอนจะปลูกช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคมและเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคมพันธุ์ข้าวที่ปลูกได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวเจ้าพันธุ์ กข15 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรกรจะมีการปลูกพืชหลังนา ได้แก่ พืชผัก พืชใช้น้ำน้อยอื่น ๆ

4.2.2 เขตปลูกพืชไร่

เกษตรกรตำบลหนองสวรรค์มีการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ซึ่งพืชไร่สามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีแต่ส่วนมากจะนิยมปลูกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน

4.2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น

ไม้ยืนต้นที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา และไม้เศรษฐกิจทางเลือก

4.2.4 เขตปลูกไม้ผล

ไม้ผลที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง มะขาม ไม้ผลผสมดังรายละเอียด

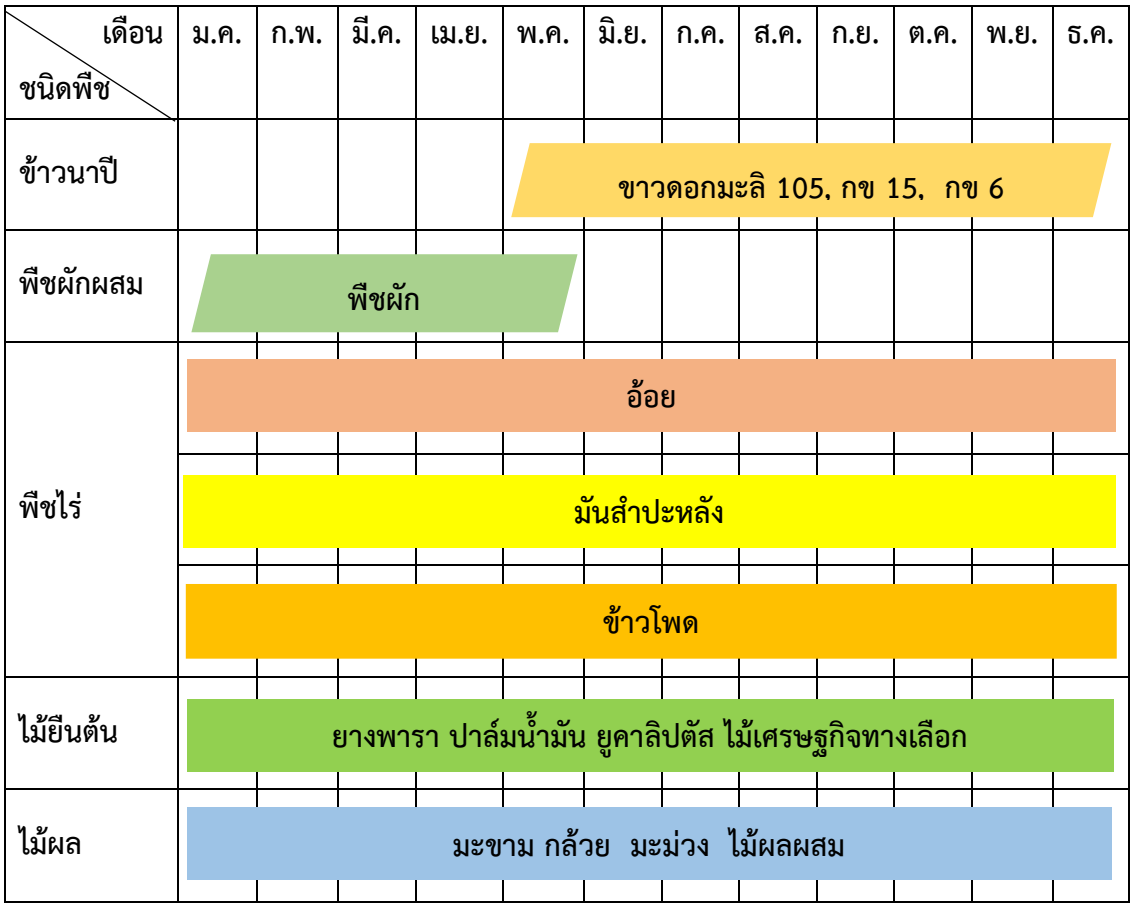

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 5
การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบลร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	**คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)**	**ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)**
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		**S2om**
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาวะการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		**S3w**
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		**S3e**
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		**S3ew**

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย
Cpa-clA	S2ns	N	S2ons
Cpa-fl-lA	S2ns	N	S2ons
Kmr-col-slA/csub	S2ons	S2ons	S2ons
Kmr-col-slB/csub	S2ewons	S2ons	S2ons
Kmr-hb,col-slB/csub	S2ewons	S2ons	S2ons
Kmr-hb-slA	S2ons	S2ons	S2ons
Kmr-hb-slB	S2ewons	S2ons	S2ons
Lah-slA	S2on	N	S2ons
Nbd-slB	S2ewrons	S3r	S3r
Nu-lsB	S3o	S2ns	S2ns
Pu-mw,fl-slB/csub	S2ewons	S2ons	S2ons
Pu-slB	S3o	S2ns	S2ns
Pu-slB/csub	S3o	S2ns	S2ns
Pu-slB/d3c	S3o	S2n	S2ns
Pu-slB-RC	S3o	S2ns	S2ns
Wk-slD-RC	N	S3er	S3er
SC	N	N	N

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

บทที่ 6
แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้ แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนามการศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาดุลยภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่

ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนหนองบัวลำภูและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	**4,219**	**9.85**
1100 เขตป่าไม้สมบูรณ์	3,794	8.86
1300 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	425	0.99
2. เขตเกษตรกรรม	**27,104**	**63.29**
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง ประเภท 2	**24,842**	**58.01**
2221 เขตทำนา	17,693	41.32
2222 เขตปลูกผลไม้	91	0.21
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,273	2.97
2224 เขตปลูกพืชไร่	5,730	13.38
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก	55	0.13
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	**2,262**	**5.28**
2310 เขตทำนา	1,465	3.42
2320 เขตปลูกผลไม้	12	0.03
2330 เขตปลูกไม้ยืนต้น	120	0.28
2340 เขตปลูกพืชไร่	642	1.50
2350 เขตปลูกพืชทางเลือก	23	0.05

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
เขตประมง	33	0.08
2400 เขตประมง	33	0.08
เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	**66**	**0.27**
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	66	0.27
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	**2,617**	**6.11**
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,399	5.60
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	218	0.51
4. เขตแหล่งน้ำ	**1,692**	**3.95**
4100 เขตแหล่งน้ำธรรมชาติ	1,202	2.81
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	490	1.14
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	**1,753**	**4.09**
5000 เขตพื้นที่อื่นๆ	1,753	4.09
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	**5,381**	**12.56**
6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5,381	12.56
รวมทั้งหมด	**42,828**	**100.00**

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ และเขตฟื้นฟูธรรมชาติ มีเนื้อที่ 4,219 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.85 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 3,794 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 8.86 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 425 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.99 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมชั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 50,917 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.13 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 17,693 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 41.32 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 91 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง ลำไย มะขาม มะพร้าว กล้วย ไม้ผลผสม
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1,273 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.97ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส สัก ไม้ยืนต้นผสม
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 5,730 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.38 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง
- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 55 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน ได้แก่ พืชผัก

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึง

ไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,465 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.42 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง ลำไย มะขาม มะพร้าว กล้วย ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 120 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส สัก ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 642 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.50 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน ได้แก่ พืชผัก

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.07ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,617 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.11 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,399 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 218 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,692 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.95 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,202ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.81 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ ทะเลสาบ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 490 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น บ่อน้ำในไร่นา อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทาน เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,753ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ4.09 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม ไม้ละเมาะ ลานตาก และแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 5,381 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.56 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

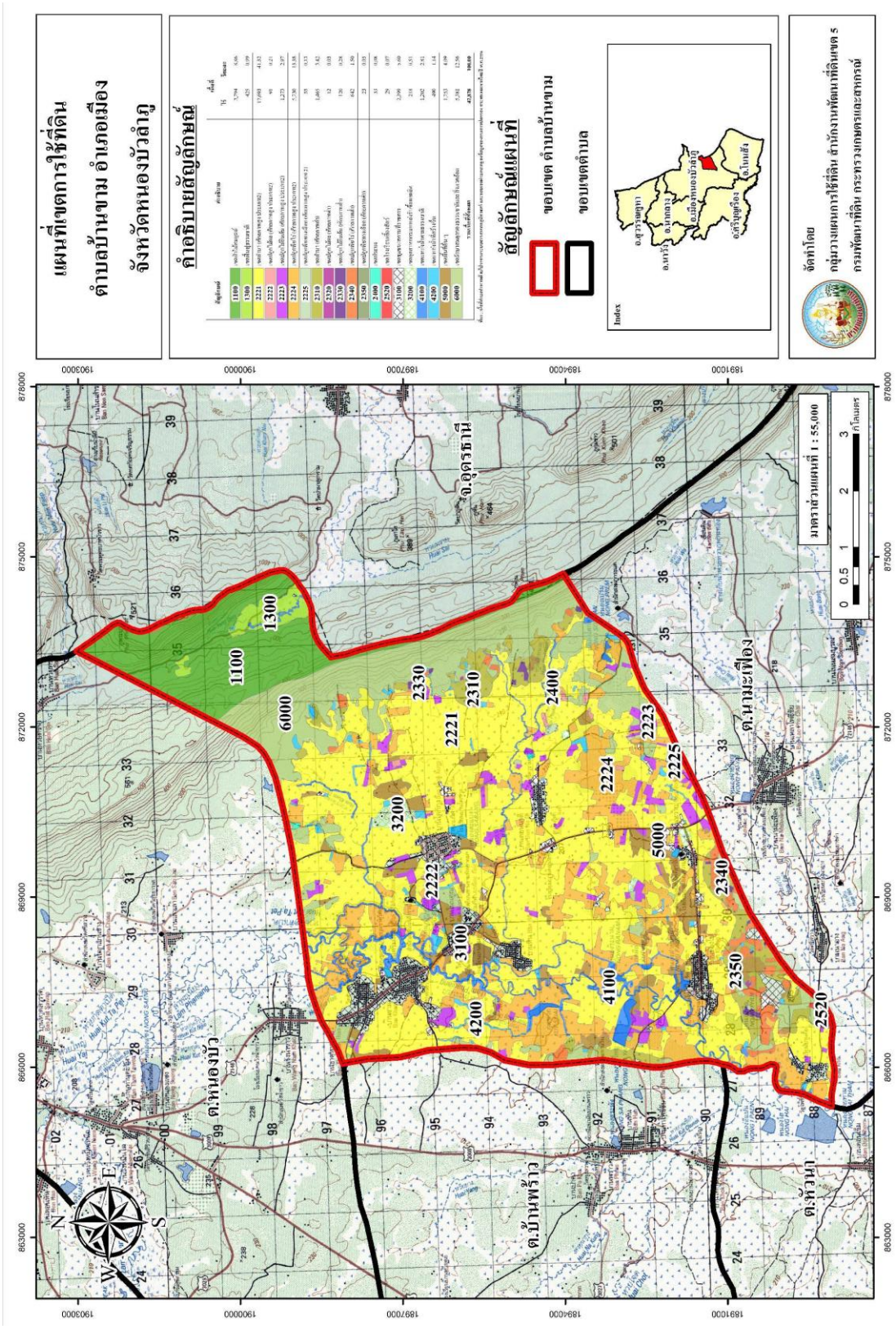

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 7
การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านขามไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภูเสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา การปรับปรุงบำรุงดิน/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

(2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

(3) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

(4) การรณรงค์ไถกลบตอซัง

(5) การจัดหาปูนโดโลไมต์

(6) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2) การบริหารจัดการน้ำ

(1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

(2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(3) ระบบท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร

3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

(1) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

(2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินในพื้นที่เกษตรกรรมไม่เหมาะสม (Zoning by Agri-Map)

7.3 กิจกรรมที่ดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงาน สหกรณ์จังหวัด)

(2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรคแมลง (กรมการข้าว)

(4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงาน สหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

(1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.4.2 พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลบ้านขาม กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลบ้านขาม ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน และขาดธาตุอาหารในดิน (2) ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ลำห้วยธรรมชาติตื้นเขิน คลองส่งน้ำในตำบลและสระกักเก็บน้ำไม่สามารถกักเก็บได้ตลอดปี ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินของตำบลบ้านขาม ซึ่งมีเนื้อที่รวม 42,828 ไร่ นั้นพบว่า ระดับการสูญเสียของดินในระดับที่น้อย 0-2 ประมาณ 33,757 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.83 ระดับที่ปานกลาง 2-5 ประมาณ 4,476 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.45 ระดับที่รุนแรง 5-15 ประมาณ 270 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.63 ระดับรุนแรงมาก 15-20 ประมาณ 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ระดับที่รุนแรงมากที่สุด 20 ประมาณ 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.01 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ประมาณ 2,617 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.11 พื้นที่แหล่งน้ำ ประมาณ 1,693 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.95 ไร่

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้น ซึ่งตำบลบ้านขามมีปัญหาคือดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การชะล้างพังทลายของดินนับเป็นปัญหารุนแรงในพื้นที่ทำการเกษตรที่มีลักษณะพื้นที่ลุ่ม ๆ ดอน ๆ การชะล้างพังทลายของดินจะเริ่มเกิดขึ้นรุนแรงในพื้นที่ที่มีความลาดชันตั้งแต่ 5 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปที่ใช้ปลูกพืชโดยไม่มีมาตรการด้านอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม การชะล้างพังทลายของดินทำให้เกิดการสูญเสียหน้าดิน สมบัติทางเคมีและกายภาพของดินเสื่อมลงกลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมที่ไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เช่น แม่น้ำลำธาร เขื่อน และอ่างเก็บน้ำชลประทานตื้นเขิน ความสมอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ปริมาณอินทรียวัตถุ ธาตุโพแทสเซียม และฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก ความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารและ

แลกเปลี่ยนธาตุอาหารต่ำมาก เมื่อมีการใส่ปุ๋ยเคมีลงไปทำให้เกิดการสูญเสียไปจากดินได้ง่าย ทำให้การตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยเคมีของพืชน้อย รวมทั้งการปลูกพืชติดต่อกันเป็นเวลานานโดยไม่มีการปรับปรุงดินหรือเพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินที่ควร ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเฉพาะเพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรกรรมในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันระบบนิเวศน์มิให้เสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ในเขตนี้

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน จะสรุปได้ว่ามี 13 ประการ คือ (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้ (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด (3) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร (4) การรณรงค์ไถกลบตอซัง (5) การจัดหาปูนโดโลไมต์ (6) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด (7) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (8) จัดทำโครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารเชิงรุก (Agri-Map) (9) มีเขตเกษตรกรรมที่เหมาะสม ไถพรวนดินให้น้อยที่สุดเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน (10) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปลูกพืชตระกูลถั่วแล้วไถกลบเพื่อเพิ่มความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารและน้ำให้แก่ดิน และใช้ปุ๋ยเคมีร่วมด้วยตามความเหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก (11) การจัดการน้ำที่เหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำให้พอเพียงกับการเพาะปลูก และมีการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ให้น้ำแบบหยอด และใช้วัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันการระเหยของน้ำและเก็บรักษาความชื้นในดิน (12) พื้นที่ที่มีความลาดชันควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับขวางความลาดเทของพื้นที่ ปลูกพืชคลุมดิน เช่น หญ้ารูซี่ กระถิน ถั่วมะแฮะ แคฝรั่งโดยปลูกสลับกับแถวพืชหลักที่ปลูกไว้เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินหรือปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น (13) ดินตื้นที่มีปฏิกิริยาดินเป็นด่าง การปลูกพืชในดินประเภทนี้ อาจมีปัญหาการขาดธาตุอาหารบางชนิด เช่น ฟอสฟอรัส เหล็ก และแมงกานีส ดังนั้น การปลูกพืชในดินดังกล่าว จึงควรเลือกชนิดพืชที่เหมาะสม พืชที่ชอบสภาพดินกรด เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ไม้ผลบางชนิด เช่น ขนุน น้อยหน่า และมะพร้าว หากพืชที่ปลูกแสดงอาการขาดธาตุเหล็กหรือสังกะสี อาจให้ปุ๋ยในรูปสารละลายเกลือของธาตุดังกล่าว หรือให้ปุ๋ยทางใบและปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินโดยการไถพรวนและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วย

ในกรณีของการขาดแคลนน้ำนั้น ในการทำการเกษตรในปัจจุบัน ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ขาดเสถียรภาพในการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอในการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี และมีผลจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจนตื้นเขิน การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้น จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 14 หมู่บ้านในตำบลบ้านขามที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม จะสรุปได้ว่ามี 3 ประการ คือ (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (3) ระบบท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า *“การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลบ้านขามได้โดยสิ้นเชิง การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน สามารถสร้างเสถียรภาพในการปริหารจัดการน้ำได้โดยสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรลดต้นทุนการผลิตได้”* (รูปที่ 7-1)

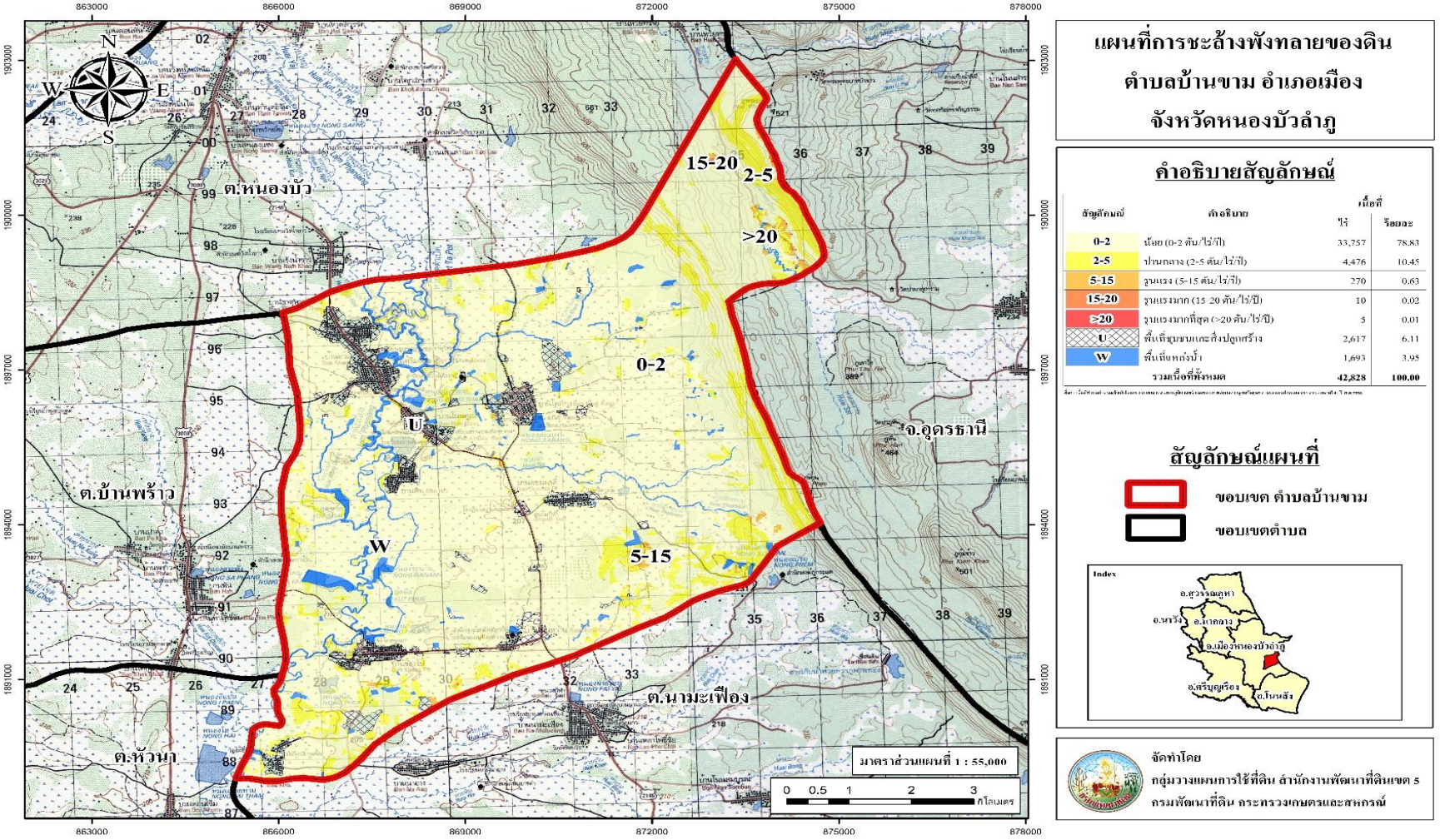

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 19,158 ไร่	**1. การปรับปรุงบำรุงดิน** 1.1 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ทางการเกษตร 1.3 การรณรงค์ไถกลบตอซัง 1.4 การจัดหาปูนโดโลไมต์ 1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด **2. การบริหารจัดการน้ำ** 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ **3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน** 3.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	 2,250 38,400 17,500 40,800 4,800 436,800 300,000
1.2. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 6,372 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 103 ไร่	**1. การปรับปรุงบำรุงดิน** 1.1 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	 1,500 25,600

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,393 ไร่	1.3 การจัดหาปูนโดโลไมต์	27,200
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	4,800
1.5 การปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 78 ไร่	**2. การบริหารจัดการน้ำ**	
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	291,200
	2.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	300,000
	2.3 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ (งานขุดลอกและงานวางระบบส่งน้ำ)	436,800
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน	300,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตาราง 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 19,158 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
2. เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผลและเขตปลูกไม้ยืนต้น 1. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 6,372 ไร่ 2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 103 ไร่ 3. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,393 ไร่ 4. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 78 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
3. เขตปศุสัตว์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)
พื้นที่แหล่งน้ำ	1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทาน)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	1. การบริหารน้ำ														
เขตเกษตรกรรม	1.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	10	10	5	5	5	35	208,000	208,000	104,000	104,000	104,000	728,000	พด.
	2. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตทำนา	2.1 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	50	50	50	50	50	250	750	750	750	750	750	3,750	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	4	4	4	4	4	20	12,800	12,800	12,800	12,800	12,800	64,000	พด.
เขตทำนา,เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	2.3 การจัดหาปูนโดโลไมต์	ตัน	8	8	8	8	8	40	13,600	13,600	13,600	13,600	13,600	68,000	พด.
เขตปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ไม้ยืนต้น,พืชผัก	2.4 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	16	16	16	16	16	80	1,920	1,920	1,920	1,920	1,920	9,600	พด.
เขตทำนา	2.5 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	ไร่	10	10	10	10	10	50	3,500	3,500	3,500	3,500	3,500	17,500	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	3. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ														
เขตทำนา	3.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินพื้นที่ไม่เหมาะสม	ไร่	-	200	-	-	-	200	-	600,000	-	-	-	600,000	พด.

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอและรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2565).** แหล่งที่มา: https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/ /statyear/#/TableTemplate/Area/statpop. 1 พฤษภาคม2566

กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565.** แหล่งที่มา :https://ebmn.cdd.go.th/. 1 มิถุนายน 2566.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566**. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565.** แหล่งที่มา: http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php. 26 พฤษภาคม2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอและรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566).** แหล่งที่มา : http://mvos2.gistda.or.th/. 15 พฤษภาคม 2566

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565).** กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ตันศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน.** กองวางแผนการใช้ที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล).** กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. 2566. **วิสัยทัศน์ พันธ์กิจ.** แหล่งที่มา http://www.ban-kham.go.th/page.php?menuid=29

คณะผู้จัดทำ

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่ปรึกษา

นายบุญช่วย	ช่วยระดม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
นางปราณี	สีหบัณฑ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นางพรพนา	โพธินาม	ผู้อำนวยการกลุมวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน
นายชุมพร	ศาสตราวาหะ	ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน
ดร.อรรณพ	พุทธโส	นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ

ผู้เรียบเรียงและจัดทำ

นายไพบูลย์	จันทะอุทัย	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู
นางนิตยา	พากุล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
นางอังค์วรา	วิบูลย์กุล	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางกมลวรรณ์	จันคำ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางประภัสสร	สิงหันต์	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
ว่าที่ ร.ต.อนุรักษ์	ศรีวิเศษ	เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
น.ส.ชริตา	โทพิลา	เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
น.ส.ศิริวิภา	กองพล	นักวิชาการเกษตร
น.ส.สุกัญยา	ปลีบุตร	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

บรรณาธิการ

นางเอื้องฟ้า	จารึก	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
น.ส.สุภาวดี	ศรีคุณ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
นางนภาพร	ศรีวิเศษ	เจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์
น.ส.ศิริพร	ฤๅชา	นักวิชาการเงินและบัญชี
น.ส.สลินทิพย์	พรมนัด	พนักงานจ้างเหมา

ภาคผนวก

กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ในการทำ (Participatory Rural Appraisal: PRA)

รายชื่อเกษตรกรผู้เข้าร่วมของชุมชนตำบลบ้านขาม อำเภอเมืองหนองบัวลำภู
จังหวัดหนองบัวลำภู
ในการทำ (Participatory Rural Appraisal: PRA)

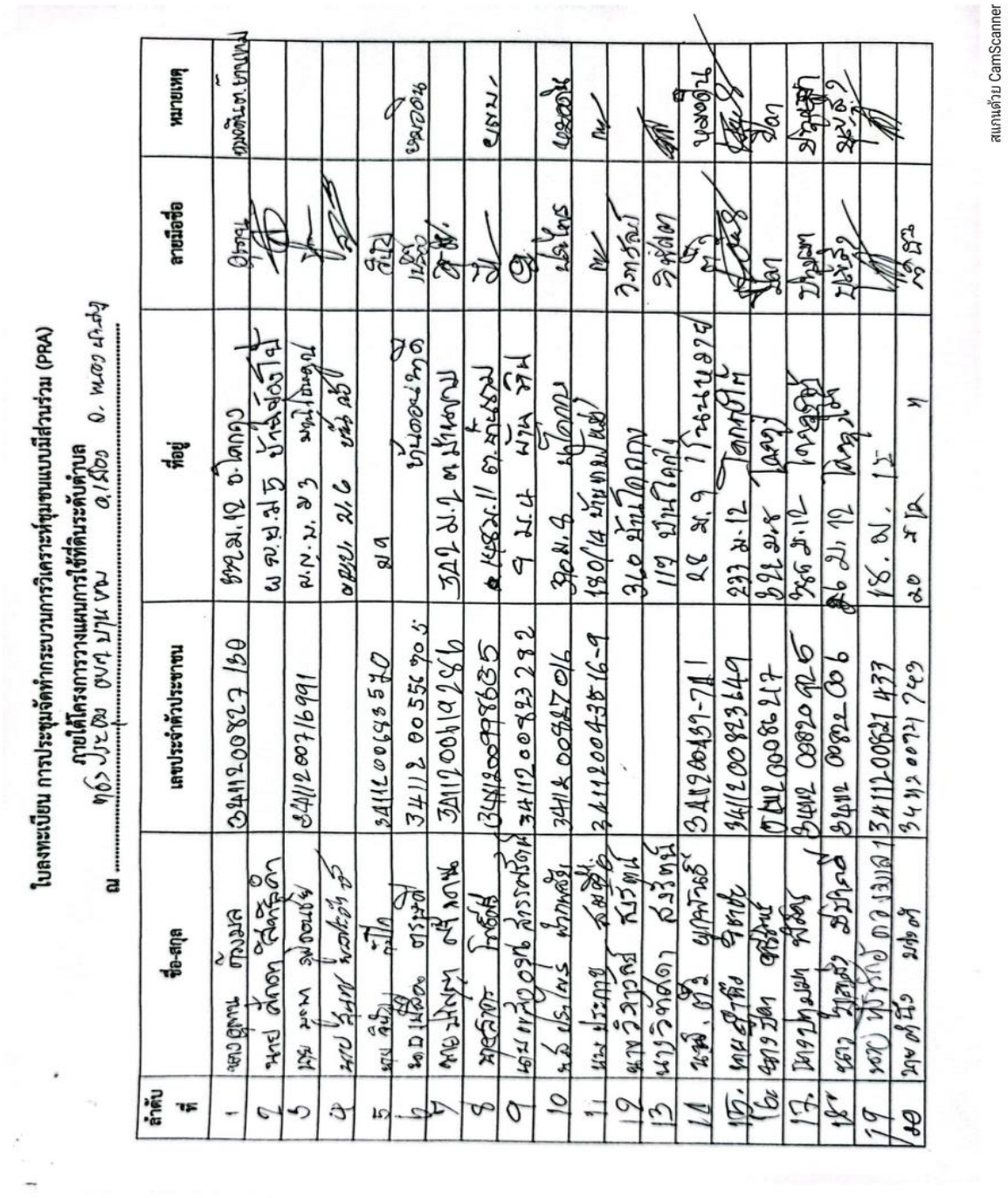

ใบลงทะเบียน การประชุมจัดทำกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA)
ภายใต้โครงการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
ณ ..... ตำบล บ้านขาม อำเภอ เมืองหนองบัวลำภู จังหวัด หนองบัวลำภู

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	นางอัญชนา ศรีจันทร	3411200882760	หมู่ที่ 12 บ้านโคกกลาง		ผู้ใหญ่บ้านตำบลบ้านขาม
2	นางสาวสุดารัตน์		บ้านขามใต้ หมู่ที่ 9		
3	นายพงษ์ศักดิ์	3411200716991	หมู่ที่ 9 บ้านขามใต้		
4	นางสาวนิตยา		อยู่บ้านเลขที่ 216 หมู่ที่ 9		
5	นาย [illegible]	3411200164570	หมู่ 9		
6	นาย [illegible]	3411200555 [illegible]	บ้านขามใต้ หมู่ที่ 9		
7	นาย [illegible]	3411700161285	339 หมู่ที่ 7 บ้านหนองบัว		
8	นางสาว [illegible]	3411700798635	9 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านขาม		
9	นาย [illegible]	3411200482382	9 หมู่ที่ 11 บ้านขามใต้		
10	นาย [illegible]	3411200584716	320 หมู่ที่ 4 บ้านโคกกลาง		
11	นาย [illegible]	3411200423816-9	180/14 บ้านขามใต้ หมู่ที่ 9		
12	นางสาว [illegible]		340 บ้านโคกกลาง		
13	นางวิชชุดา [illegible]		119 บ้านโคกกลาง		
14	นาย [illegible]	3411900491-711	25 หมู่ที่ 9 บ้านขามใต้		
15.	นาย [illegible]	3411200823449	237 หมู่ที่ 12 โคกกลาง		
16.	นาง [illegible]	3411200086217	321 หมู่ที่ 8 โคกกลาง		
17.	นาย [illegible]	3411200820456	206 หมู่ที่ 12 โคกกลาง		
18.	นาย [illegible]	3411200823006	280 หมู่ที่ 12 โคกกลาง		
19	นาย [illegible]	3411200821433	18 หมู่ที่ 12		
20	นาย [illegible]	3411200117409	20 หมู่ที่ 4		

สแกนด้วย CamScanner

ใบลงทะเบียน การประชุมจัดทำกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA)
ภายใต้โครงการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ณ .....

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
21	นส. ปันสิรี ตาวงศ์ศรี	3 4112 0009 9922 0	91 ม.5 ต.หนองหาม	ปันสิรี	
22	นางสุดารัตน์ ทองหาสี	3 4112 0007 2067 0	28 ต.หนองหาม	สุดารัตน์	
23	นาง พรรณี ทองขันธ์	3 4112 0009 9710 43	96 ต.หนองหาม	พรรณี	
24	นายภักดี ชื่นชม	3 4110 0071 0494 1	4 ต.หนองหาม	ภักดี	
25	นางทองสุข สังฆมาตา	3 4112 0007 2924 3	218 ต.หนองหาม	ทองสุข	
26	นางประนอม แรนขม	3 4112 0043 4585 9	8 ต.หนองหาม	ประนอม	
27	นายชลิต มั่งศรี	3 4112 0006 3637 1	18 ต.หนองหาม	ชลิต	

สแกนด้วย CamScanner

ใบลงทะเบียนการประชุมจัดทำกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ภายใต้โครงการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล